

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“มนุษย์เกิดมาเพื่อที่จะเรียนรู้” เป็นคำพูดกว้างก็จริงแต่มีความหมายลึกซึ้งมาก เพราะหมายความว่า มนุษย์เกิดมามีความสามารถมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ถ้าหากได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว รู้ถึงโอกาสที่เกิดขึ้นในชีวิต การเรียนรู้ของเราได้รับอิทธิพลอย่างมหาศาลจากสิ่งแวดล้อม จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สร้างสมมา (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ, 2545, หน้า 78)

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่ให้เห็นแนวโน้มว่า มนุษย์จะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอันหลากหลาย ดังนั้น เราจึงจำเป็นต้องหันมาคิดทบทวนว่า เราพร้อมกับการเผชิญสิ่งที่ท้าทายเหล่านั้นหรือไม่ ซึ่งปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยสร้างความพร้อมในการเผชิญหน้าต่อปัญหาเหล่านั้น ก็คือ การเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง เรียนรู้ที่จะคิด ตั้งรับ และปรับตัว รวมทั้งเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ เพื่อจัดการกับปัญหา และสถานการณ์ใหม่ ๆ บุคคลที่มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ย่อมสามารถปรับตัวและเผชิญต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ได้ดี การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจะช่วยให้คนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเอง ได้อย่างเหมาะสมกับเงื่อนไข และบริบทที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

แนวคิดเรื่อง แบบการเรียนรู้ (learning style) มีพัฒนาการมาจากแนวคิดเกี่ยวกับ รูปแบบการคิด (cognitive style) ที่มีความสนใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในช่วงแรกของการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการคิด นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจศึกษา ในแง่ของการประมวลข่าวสารข้อมูล ในเวลาต่อมา นักจิตวิทยาที่สนใจการพัฒนาประสิทธิภาพ ของการเรียนการสอนในชั้นเรียน ได้นำแนวคิดของรูปแบบการคิด (cognitive style) มาประยุกต์ใช้ โดยเน้นบริบทของการเรียนรู้ในชั้นเรียน และพัฒนาเป็นแนวคิดใหม่ เรียกว่า รูปแบบการเรียนรู้ (learning style) (ปิยานี จิตรเจริญ, 2552)

ผู้เรียนแต่ละคนจะมีแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน มีลักษณะเฉพาะตัว แต่ผู้เรียนทุกคนก็ไม่ได้เลือกใช้แค่แบบใดแบบหนึ่งอยู่ตลอดเวลา แต่ในทางกลับกันนั้นจะใช้หลาย ๆ แบบ และจะเกี่ยวข้องกัน แต่แบบที่ถนัดมากที่สุดจะถูกใช้มากกว่าแบบอื่น ในความเป็นจริงแล้วนั้นไม่มีใครสามารถจะจดจำในสิ่งที่เห็น สิ่งที่ได้ยินไว้ได้ตลอดเวลา แต่เราจะสามารถจดจำได้ดีที่สุด ถ้าเราได้ลงมือทำด้วยตัวของเราเอง (มัทธรา ธรรมบุศย์, 2548)

แบบการเรียนรู้ของผู้เรียนมีผลต่อความสำเร็จทางการเรียน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้น และผู้เรียนจะสามารถจดจำข้อมูลที่ได้เรียนนานขึ้น เมื่อวิธีสอน วัสดุ/สื่อการสอน และสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนที่มีรูปแบบการคิดเป็นรูปภาพ จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อผู้สอนใช้สื่อการสอนที่มีภาพประกอบ หรือผู้เรียนที่มีรูปแบบการคิดแบบอิสระ จะเรียนรู้ได้ดีในกิจกรรมการเรียนที่มีการค้นคว้าด้วยตนเอง หรือผู้เรียนที่มีแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก็จะเรียนรู้ได้ดี ในกิจกรรมการเรียนที่มีส่วนร่วม มีการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น ความรู้ความเข้าใจในเรื่องรูปแบบการคิด และแบบการเรียนรู้ จึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพของการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ (ปิยานี จิตรเจริญ, 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นความสำคัญต่อการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก และหากจะจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องตามพระราชบัญญัติ จึงควรคำนึงถึงความคิดเห็น ทศนคติ ความอิสระในการออกความคิดเห็นของผู้เรียนเป็นสำคัญ ข้อมูลสำคัญที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนควรมาจากผู้เรียนเป็นหลัก สำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งถือได้ว่าเป็นระดับการศึกษาขั้นสูง ผู้เรียนในระดับนี้จึงถือว่าเป็นผู้มีความคิดเป็นของตัวเอง มีลักษณะเฉพาะตัว และมีเหตุผล ซึ่งเป็นลักษณะของการเริ่มเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับนี้อย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 1)

นอกจากความสำคัญของผู้เรียน และคุณสมบัติเฉพาะของความเป็นผู้ใหญ่ของนักศึกษา ดังกล่าวแล้วนั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงยังได้จัดการศึกษาระบบเปิดแบบตลาดวิชาที่ให้อิสระแก่นักศึกษาในคณะหรือสาขาวิชาต่าง ๆ ในการเลือกเข้ารับการศึกษได้ตามความสนใจ ทั้งนักศึกษายังมีอิสระที่จะเข้าเรียน หรือเข้าฟังคำบรรยายหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น นักศึกษาจึงต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

แบบการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะลักษณะการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความหลากหลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาแบบการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา หรือสถานศึกษาในการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาที่จะเอื้อและสนองต่อความต้องการของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัยในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพแก่ประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อเปรียบเทียบแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตามเพศ อายุ คณะที่ศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมมติฐานของการวิจัย

นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศ อายุ คณะที่ศึกษา และอาชีพต่างกัน มีการปฏิบัติตามแบบการเรียนรู้แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อสมมติฐานนี้จากแนวคิดของ Dunn and Dunn (1993, pp. 3-4) ที่สรุปองค์ประกอบที่มีผลต่อแบบการเรียนรู้

ของผู้เรียนไว้ว่า ประกอบด้วย สภาพแวดล้อม อารมณ์ สภาพสังคม สภาพร่างกาย และจิตวิทยา อีกทั้งงานวิจัยของ สุรางคนา เลี่ยมเพ็ชรรัตน์ (2543) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาแบบการเรียนรู้ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในชั้นปีที่ต่างกันมีแบบการเรียนรู้วิชาภาษาไทยต่างกัน แสดงว่าอายุมีผลต่อแบบการเรียนรู้ และงานวิจัยของ ประยุทธ์ ไทยธานี (2550) ที่ศึกษาเรื่อง แบบการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาตามทฤษฎีสมองซีกซ้าย และซีกขวา พบว่า นักศึกษาต่างคณะ ต่างชั้นปี ต่างเพศ มีระดับความสามารถทางการเรียน ต่างกันชอบแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตโดยมุ่งศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2553

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย คือ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเบียนเรียนในส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 68,357 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (อ้างถึงใน สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์, เตือนใจ เกตุษา และบุญมี พันธุ์ไทย, 2545, หน้า 117) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน แต่การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน (ความคลาดเคลื่อนที่ได้จะน้อยกว่าปกติ) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (จากนักศึกษาที่เข้าชั้นเรียนและนักศึกษาที่มาเข้าสอบ) จากทั้งหมด 7 คณะ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่ศึกษา และอาชีพ
2. ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ การปฏิบัติตามแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมี 5 แบบ ได้แก่ แบบอิสระ แบบหลีกเลี่ยง แบบร่วมมือ แบบพึ่งพา และแบบมีส่วนร่วม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะวิธีการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งบูรณาการลักษณะทางกายภาพ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความชอบของแต่ละบุคคล ที่มีผลต่อการรับรู้ การรวบรวม และการจัดทำข้อมูลของบุคคล ที่แสดงให้เห็นว่า บุคคล แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างไร โดยให้นักศึกษาประเมินตนเองว่า มีระดับ การปฏิบัติอยู่ในระดับใดใน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น 5 แบบ ดังนี้

1.1 แบบอิสระ (independent) หมายถึง ผู้เรียนเป็นพวกที่ชอบคิดด้วยตนเอง ชอบทำงานด้วยตนเอง แต่จะฟังความเห็นของผู้อื่นด้วย กลุ่มนี้จะศึกษาเนื้อหาบทเรียน ก็ต่อเมื่อตนคิดว่าสำคัญ และเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในความสามารถในการเรียนรู้ของตนเอง

1.2 แบบหลีกเลี่ยง (avoidance) หมายถึง ผู้เรียนจะไม่สนใจในเนื้อหาบทเรียน ที่เรียนรู้ในชั้นเรียน จะไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และผู้สอน จะไม่สนใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

1.3 แบบร่วมมือ (collaborative) ผู้เรียนคิดว่าสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุดจากการแลกเปลี่ยนความคิด และความสามารถกับเพื่อนร่วมชั้น โดยจะให้ความร่วมมือ กับผู้สอนและเพื่อนในการทำกิจกรรม ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น จะมองชั้นเรียนเป็นที่สำหรับการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการเรียนรู้บทเรียน

1.4 แบบพึ่งพา (dependent) ผู้เรียนไม่มีความสนใจใฝ่รู้ทางวิชาการ นอกเหนือจากสิ่งที่กำหนดไว้ในบทเรียนเท่านั้น โดยจะเรียนเฉพาะสิ่งที่ต้องเรียน เห็นผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเป็นแหล่งพึ่งพิง และยึดเอาบุคคลที่มีความเก่งเชี่ยวชาญเป็นแนวทางจะปฏิบัติตามในสิ่งที่ถูกสั่งให้ทำ

1.5 แบบมีส่วนร่วม (participation) หมายถึง ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนเนื้อหาในรายวิชาที่ชอบเข้าเรียน โดยถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องรับเอาความรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียน และจะร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเมื่อได้รับคำสั่งให้ทำ มีความรู้สึกว่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่จะไม่สนใจกิจกรรมนั้นเลยหากว่ากิจกรรมนั้นไม่สัมพันธ์กับสิ่งที่กำหนดไว้ในรายวิชา

2. ข้อเสนอแนะ หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหง

3. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หัวหมาก) โดยจำแนกตามสถานภาพ ดังนี้

3.1 อายุ หมายถึง อายุของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง แบ่งออกเป็น ไม่เกิน 20 ปี มากกว่า 20-25 ปี และมากกว่า 25 ปี

3.2 คณะที่ศึกษา หมายถึง คณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เปิดตามพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัย 7 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์

3.3 อาชีพ หมายถึง งานที่นักศึกษาทำเพื่อหารายได้ ได้แก่ รับราชการ พนักงานเอกชน ประกอบธุรกิจส่วนตัว และไม่ได้ประกอบอาชีพ

4. มหาวิทยาลัยรามคำแหง หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการสถาปนาตั้งแต่พุทธศักราช 2514 จนถึงปัจจุบัน โดยเป็นมหาวิทยาลัยที่มีระบบการจัดการเรียนการสอนแบบตลาดวิชา ไม่มีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับมหาวิทยาลัยเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้บริหารในการตัดสินใจ แนะแนวการศึกษา การให้บริการ การจัดสภาพแวดล้อม การวางแผนการศึกษา การจัดหลักสูตร การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน การสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้
2. สามารถนำแบบการเรียนรู้และข้อเสนอแนะของนักศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนา และนำไปสู่การปฏิบัติในการเรียนการสอนต่อไป